

4.2.2021

Sisäministeriö

kirjaamo

kirjaamo@intermin.fi

poliisiosasto

lainsaadantoyksikko_poliisiosasto@intermin.fi

Viite Sisäministeriön lausuntopyyntö SM2037479, 00.01.05.00, **SMDno-2019-2239**

LAUSUNTO EHDOTUKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI EDUSKUNNALLE ARPAJAINSLAIN JA ERÄIDEN SIIHEN LIITTYVIEN LAKIEN MUUTTAMISESTA (SM051:00/2019)

MIELI Suomen Mielenterveys ry kiittää mahdollisuudesta lausua ehdotuksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle arpajaislain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta.

MIELI ry on valtakunnallinen kansalaisjärjestö, joka edistää Suomessa asuvien mielenterveyttä elämänkulun kaikissa vaiheissa sekä ehkäisee mielenterveyden ongelmia ja itsemurhia. MIELI ry koordinoi 22 kriisikeskuksen valtakunnallista verkostoa ja ylläpitää Itsemurhien ehkäisykeskusta. Järjestö kehittää ja toteuttaa koulutuksia, toimintamalleja ja materiaaleja tukemaan väestön mielenterveyttä ja resilienssiä ja eri alojen ammattilaisten työtä. MIELI ry tarkastelee tehtyjä esityksiä ensisijaisesti pelihaittojen ehkäisyn ja toissijaisesti ehdotuksen muiden hyvinvointi- ja kansalaisyhteiskuntavaikutusten näkökulmasta.

MIELI ry tukee pääosin tehtyä ehdotusta hallituksen esitykseksi.

Yksinoikeusjärjestelmän olemassaolo ja kehittäminen on välttämätön osa pelihaittojen ehkäisyä

Arpajaislain uudistamisen ensisijainen tavoite tulee olla väestön terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen ja ongelmien ehkäisy. Tämä edellyttää toimia, joilla ongelmapelaamiseen voidaan tehokkaasti puuttua ja sen syntymistä ehkäistä. Keskeisin instrumentti haittojen ehkäisyyn on yksinoikeusjärjestelmän säilyttäminen ja kehittäminen.

Toimiva yksinoikeusjärjestelmä tarjoaa parhaat edellytykset toteuttaa pelihaittojen torjuntaa korostavaa kansallista rahapelipolitiikkaa. Yksinoikeusjärjestelmä vahvistettuna selkeillä mainonnan ja markkinoinnin määräyksillä turvaa valtio-omistajan ja viranomaisten valvontamahdollisuudet sekä sen, ettei pelialalla synny sellaista kilpailua, joka johtaisi pelien aggressiiviseen, sääntelyn rajoja koettelemaan markkinointiin.

Yksinoikeusjärjestelmän uskottavuus ja toimivuus pelihaittojen ehkäisyssä edellyttää, että yksinoikeusyhtiön erityistehtävä pelihaittojen ehkäisyssä määritellään arpajaislaissa selkeästi. Osa tätä tehtäväkokonaisuutta on kansallisen rahapeliyhtiön tehtävä kanavoida

Suomessa tapahtuva pelaaminen omiin peleihinsä. Tämä ei nouse riittävän selkeästi esille ehdotuksessa.

Lisäksi tarvitaan kansallinen rahapelipoliittinen strategia ohjaamaan omistajaohjausta ja monopoliyhtiön toimintaa. Strategiassa tulee asettaa mm. rajat pelihaittojen hyväksyttävälle tasolle. Strategian toimeenpano edellyttää tuekseen nykyistä vahvempaa tietopohjaa, jonka kautta tulee arvioida sekä arpajaislain nyt tehtävien muutosten vaikutuksia että Veikkauksen vastuullisuustoimien riittävyttä, ja tarvittaessa tehdä lyhyelläkin aikavälillä uusia ratkaisuja pelihaittojen torjumiseksi ja yksinoikeusjärjestelmän toimivuuden tehostamiseksi. Tätä tukee osaltaan ehdotukseen sisältyvä peli- ja pelaajadatan hyödyntäminen rahapelihaittojen seurannassa, arvioinnissa ja tutkimuksessa.

Yksinoikeusjärjestelmän kanavointikykyä ja järjestelmään liittyvien rajoitusten ja vastuullisuustoimien yleistä hyväksyttävyyttä tukee se, että kansallisella peliyhtiöllä on riittävät mahdollisuudet kehittää omaa pelitarjontaansa niin että pelaamisesta kiinnostuneet kuluttajat voivat kokea löytävänsä kansallisen peliyhtiön valikoimasta itseään kiinnostavat pelit tarvitsematta kääntyä järjestelmän ulkopuolisten pelitarjoajien puoleen. Ehdotukseen sisältyvä mahdollisuus tämän kehittämistyön myymiseen muille yrittäjille ei lähtökohtaisesti ole ristiriidassa Veikkauksen vastuullisuusroolin kanssa.

Kokemukset Veikkauksen epäonnistuneesta mainonnasta osoittavat, että rahapelien mainontaa ja markkinointia koskevaa lainsäädäntöä tulee selkeyttää. Tulkinnalle alttiin rajoituslistan sijaan tulisi harkita ns. positiivilistaa, jossa kuvattaisiin ne sisällöt, joita rahapelimainonnassa voidaan käyttää. Ennen kaikkea näiden sisältöjen tulisi liittyä kuluttajainformaatioon, ei pelaamiseen liittyviin positiivisiin mielikuviin. Tällä tavoin rajattuna mainontamahdollisuutta voitaisiin mahdollisesti avata myös ehdotuksen mukaisesti joihinkin sellaisiin peleihin, joissa se tällä hetkellä ei ole mahdollista. Mainonnan rajoitusten ulottaminen luonnollisiin henkilöihin on kannatettava toimi, jolla voidaan estää nykyistä suomalaisten julkisuuden henkilöiden kautta tapahtuvaa ulkomaisten peliyhtiöiden mainontaa ja markkinointia.

Myös pakollinen tunnistaminen kaikkeen rahapelaamiseen ja peliautomaattien sijoittelumääräysten selkeyttäminen on kannatettavaa.

Ulkomailla tapahtuvan pelaamisen estäminen on välttämätön osa uudistusta

MIELI ry korostaa, että uudistus voi onnistua pelihaittojen ehkäisyn tavoitteissaan vain jos lisääntyvää ulkomaille pelaamista pystytään estämään ja yksinoikeusjärjestelmän ulkopuoliseen pelitarjontaan ja markkinointiin kyetään tehokkaasti puuttumaan. Mikäli kotimaiseen yksinoikeusjärjestelmään kohdistuvia rajoituksia ja valvontaa tehostetaan ilman, että järjestelmän ulkopuoliseen, suomalaisille suunnattuun pelitarjontaan ja markkinointiin tosiasiallisesti onnistutaan puuttumaan, on vaarana, että pelihaittojen torjumiseksi tehdyt toimet johtavat tosiasiallisesti vastakkaiseen lopputulokseen.

Jos kansallisen peliyhtiön rajoitusten kiristyessä yksinoikeusjärjestelmän ulkopuoliset peliyhtiöt onnistuvat kanavoimaan suomalaisten pelaamista omiin digitaalisiin peleihinsä, pelaaminen valuu yhä enemmän kansallisten vastuullisuustoimien, määräysten ja

viranomaisvalvonnan ulottumattomiin. Vaikka ulkomaille tapahtuvien rahansiirtojen tai ulkomaisille pelisivustoille tapahtuvan pelaamisen estot on teknisesti mahdollista kiertää, ne eivät kuitenkaan ole merkityksettömiä suuren pelaajakunnan pelaamisen kanavoinnissa kotimaiseen pelitarjontaan.

Ehdotukseen sisältyvä rahansiirtojen esto kohdistuu ainoastaan niihin yksinoikeusjärjestelmän ulkopuolisiin pelintarjoajiin, joiden havaitaan markkinoivan pelejään suomalaisille. Haasteeksi tässä nousevat viranomaisten resurssit järjestelmän ulkopuolelta tulevan mainonnan ja markkinoinnin valvontaan ja seuraamiseen, ja myös se, minkälaiset toimet tulkitaan ja tunnistetaan kielletyiksi. Riskin merkittävyyden vuoksi MIELI ry näkee, että rahansiirtojen eston tulisi koskea kaikkia yksinoikeusjärjestelmän ulkopuolisia pelisivustoja. Ehdotusta tulisi lisäksi täydentää varsinaisella yksinoikeusjärjestelmän ulkopuolisille pelisivustoille tapahtuvan pelaamisen estolla.

Pelaamisen estoa pidetään yleisesti rahansiirtoja tehottomampana keinona, mutta yhdessä rahansiirtojen eston kanssa muodostaisi nyt ehdotettua vahvemman esteen yksinoikeusjärjestelmän ulkopuolelle tapahtuvan pelaamisen kasvulle. Samalla on tärkeää, että rajoitusten teknistä toteutusta jatkuvasti kehitetään vastaamaan markkinoilla kehitettäviin estojen kiertomenetelmiin, ja että viranomaisilla Suomessa on resurssit puuttua sekä yksinoikeusjärjestelmän puitteissa tapahtuvaan että sen ulkopuolelta tulevaan lainsäädännön vastaiseen mainontaan ja markkinointiin.

Arpajaislakiuudistuksen hyvinvointi- ja kansalaisyhteiskuntavaikutukset tulee arvioida kokonaisuutena

Arpajaislakia uudistettaessa ja yksinoikeusjärjestelmää kehitettäessä on huomioitava, että pelihaittojen ehkäisemiseksi tehtävät toimet tulevat pienentämään Veikkauksen tuottoa, jolla rahoitetaan väestön terveyden hyvinvoinnin kannalta merkittävää sosiaali- ja terveysjärjestöjen työtä, nuorisotyötä sekä liikuntaa, urheilua ja kulttuuria. Näillä kaikilla on myös merkittäviä hyvinvointi- ja mielenterveysvaikutuksia.

Uudistuksen kansalaisyhteiskuntavaikutukset tuleekin nostaa keskeiselle sijalle niiltä osin kun niiden korostaminen ei ole ristiriidassa päätösten pelihaittavaikutusten kanssa. Esimerkiksi pelijärjestelmän ulkopuolelle tapahtuvan pelaamisen estäminen on ensisijaisen tärkeää sekä pelihaittojen että kansalaisyhteiskuntarahoituksen näkökulmasta, ja tulee toteuttaa siitä huolimatta, että sen toteuttamiseen voi liittyä haasteita tai kritiikkiä.

Suomalaisessa rahapelijärjestelmässä samalla olennaista on ollut se, että sen tuotot palautuvat ihmisten hyvinvointiin järjestöjen monimuotoisen ja osallisuutta vahvistavan työn kautta. Historiallisista syistä rahapeli tuotot ovat keskeisessä osassa kansalaisjärjestöjen rahoitusrakenteessa. Alun perin järjestöjen itsensä perustama ja sittemmin valtionomisteinen rakenne on osaltaan turvannut suomalaisen kansalaisyhteiskunnan riippumattomuutta julkisen vallan ohjauksesta. Arpajaislain haittoja ehkäisevien tavoitteiden näkökulmasta on ristiriitaista, jos pelihaittojen vähentämiseksi tehdyt toimet heikentävät hyvinvointia muilla elämänalueilla ja muissa väestöryhmissä. Myös ongelmapelaajien elämään järjestöjen työ ulottuu sekä varsinaisen pelihaittatyön kautta että monella muulla tavoin. Arpajaislain uudistamisen yhteydessä

tulee samalla ratkaista, miten rahapeliuotoilla rahoitettavan väestön terveyttä ja hyvinvointia vahvistavan toiminnan tuleva rahoitus turvataan.

Lausunnon keskeiset näkökulmat

- Pelihaittojen torjunnan tulee olla uudistuksen päätavoite. Tämän lisäksi uudistuksessa tulee korostaa toimenpiteiden kansalaisyhteiskuntavaikutuksia niiltä osin, kun tämä ei ole ristiriidassa päätösten pelihaittavaikutusten kanssa.
- Lainsäädäntömuutosten ohella tarvitaan kansallinen rahapelaamisen ja haittojen ehkäisystrategia
- Uudistuksen onnistumiselle keskeistä on se, miten järjestelmän ulkopuolelta valuvaan rahapelaamiseen kyetään puuttumaan. Rahansiirtojen esto ja viranomaistoimien tehostaminen tällä alueella ovat välttämätön osa uudistusta
- Uudistuksen hyvinvointivaikutukset on arvioitava kokonaisuutena ja ratkaista, miten rahapeliuotoilla rahoitettavan väestön terveyttä ja hyvinvointia vahvistavan toiminnan tuleva rahoitus turvataan.

Kunnioitavasti,

MIELI Suomen Mielenterveys ry

Sari Aalto-Matturi
Toiminnanjohtaja

sari.aalto-matturi@mieli.fi

Jakelu Sisäministeriö
Sisäministeriön poliisiosasto